



EUROOPAN PARLAMENTTI

2009 - 2014

Istuntoasiakirja

A7-0462/2013

16.12.2013

MIETINTÖ

älykkästä erikoistumisesta: huippuosaamisen verkottuminen toimivan koheesio politiikan osatekijänä
(2013/2094(INI))

Aluekehitysvaliokunta

Esittelijä: Hermann Winkler

SISÄLTÖ

	Sivu
EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS	3
PERUSTELUT	11
VALIOKUNNAN LOPULLISEN ÄÄNESTYKSEN TULOS.....	16

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

älykkäästä erikoistumisesta: huippuosaamisen verkottuminen toimivan koheesiopolitiikan osatekijänä (2013/2094(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen XVII, XVIII ja XIX osaston,
- ottaa huomioon Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1260/1999 kumoamisesta 11. heinäkuuta 2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006¹,
- ottaa huomioon yhteisön koheesiopolitiikan strategisista suuntaviivoista 6. lokakuuta 2006 tehdyn neuvoston päätöksen 2006/702/EY²,
- ottaa huomioon 5. heinäkuuta 2011 antamansa päätöslauselman komission viidennestä koheesiokertomuksesta ja koheesiopoliittisesta strategiasta vuoden 2013 jälkeen³,
- ottaa huomioon 23. kesäkuuta 2011 antamansa päätöslauselman EAKR:n ja muiden rakennerahastojen tilanteesta ja tulevasta synergiasta tehokkuuden lisäämiseksi⁴,
- ottaa huomioon 7. lokakuuta 2010 antamansa päätöslauselman EU:n koheesio- ja aluepolitiikasta vuoden 2013 jälkeen⁵,
- ottaa huomioon 20. toukokuuta 2010 antamansa päätöslauselman koheesiopolitiikan osuudesta Lissabonin ja Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden saavuttamisessa⁶,
- ottaa huomioon 20. toukokuuta 2010 antamansa päätöslauselman Euroopan aluekehitysrahastosta annetussa asetuksessa (EY) N:o 1080/2006 tutkimukseen ja innovointiin osoitettujen varojen sekä seitsemännen tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen puiteohjelman välisen synergian aikaansaamisesta kaupungeissa, alueilla, jäsenvaltioissa ja unionissa⁷,
- ottaa huomioon 6. lokakuuta 2011 annetun komission ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteiseen strategiakehykseen kuuluvia Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja

¹ EUVL L 210, 31.7.2006, s. 25.

² EUVL L 291, 21.10.2006, s. 11.

³ Hyväksytyt tekstit, P7_TA(2011)0316.

⁴ Hyväksytyt tekstit, P7_TA(2011)0286.

⁵ EUVL C 371 E, 20.12.2011, s. 39.

⁶ Hyväksytyt tekstit, P7_TA(2010)0191.

⁷ EUVL C 161 E, 31.5.2011, s. 104.

koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta (COM(2011)0615),

- ottaa huomioon 6. lokakuuta 2011 annetun komission ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan aluekehitysrahastoa ja investoinnit kasvuun ja työpaikkoihin -tavoitetta koskevista erityissäännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1080/2006 kumoamisesta (COM(2011)0614),
 - ottaa huomioon komission 6. lokakuuta 2010 antaman tiedonannon "Eurooppa 2020 -strategian lippulaivahanke: Innovaatiounioni" (COM(2010)0546),
 - ottaa huomioon 9. marraskuuta 2010 annetun komission tiedonannon "Taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta käsittelevän viidennen kertomuksen päätelmät: koheesiopolitiikan tulevaisuus" (COM(2010)0642),
 - ottaa huomioon 6. lokakuuta 2010 annetun komission tiedonannon "Aluepolitiikan panos Eurooppa 2020 -strategian mukaisessa älykkäässä kasvussa" (COM(2010)0553),
 - ottaa huomioon 3. maaliskuuta 2010 annetun komission tiedonannon "Eurooppa 2020: Älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun strategia" (COM(2010)2020),
 - ottaa huomioon maaliskuussa 2012 annetut komission ohjeet älykästä erikoistumista koskeviksi tutkimus- ja innovaatiostrategioiksi (RIS3-strategiat),
 - ottaa huomioon joulukuussa 2012 annetun OECD:n kertomuksen alueiden innovaatiovetoisesta kasvusta ja älykkään erikoistumisen roolista "Report on innovation driven-growth in regions: the role of smart specialisation",
 - ottaa huomioon sisäasioiden pääosaston joulukuussa 2012 teettämän tutkimuksen ennakkoehtoista koheesiopolitiikassa,
 - ottaa huomioon 21. maaliskuuta 2013 annetun komission tiedonannon "Innovaatiounionin tila vuonna 2012 – muutoksen jouduttaminen" (COM(2013)0149),
 - ottaa huomioon 13. syyskuuta 2013 annetun komission tiedonannon "Innovaatiotuotoksen mittaaminen Euroopassa: kohti uutta indikaattoria" (COM(2013)0624),
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 48 artiklan,
 - ottaa huomioon aluekehitysvaliokunnan mietinnön (A7-0462/2013),
- A. on sitä mieltä, että erityisesti näinä talous-, rahoitus- ja yhteiskuntakriisin aikoina Euroopan unionin on vahvistettava ponnistelujaan innovaatiounionin toteuttamiseksi sekä kestävän talouskasvun luomiseksi, ja ottaa huomioon, että tähän tarkoitukseen käytettävissä olevat varat ovat tiukan taloustilanteen vuoksi rajalliset useissa jäsenvaltioissa sekä useilla alueilla sekä EU:n tasolla, joten ne on käytettävä erityisen tehokkaasti;
- B. ottaa huomioon, että 'älykkäällä erikoistumisstrategialla' tarkoitetaan kansallisia tai alueellisia innovaatiostrategioita, joissa asetetaan prioriteetteja kilpailuedun luomiseksi

kehittämällä tutkimus- ja innovaatiovahvuuksia ja sovittamalla niitä liiketoiminnan tarpeisiin, jotta voidaan reagoida yhtenäisesti esiin tuleviin mahdollisuuksiin ja markkinakehitykseen samalla, kun vältetään päällekkäisyydet ja toimien pirstoutuminen, ja jotka voivat olla kansallisen tai alueellisen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan strategisen toimintapoliittisen kehyksen muodossa tai osa sitä¹;

- C. katsoo, että tutkimuksen, kehityksen ja innovoinnin tukeminen on yksi koheesiopolitiikan tavoitteista, joihin sovelletaan temaattista keskittämistä Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) yhteydessä ajanjaksolla 2014–2020;
- D. ottaa huomioon, että ohjelmakaudella 2014–2020 alueet veloitetaan ensi kertaa laatimaan tutkimus- ja innovointistrategia, millä on tarkoitus vahvistaa alueellista innovointikykyä sekä koordinoida paremmin menoja tutkimuksen, kehittämisen ja innovoinnin alalla²;
- E. on sitä mieltä, että alueiden on tässä yhteydessä keskityttävä muutamaisiin painopistealoihin, jotka on asetettu ottaen huomioon niiden vahvuudet ja heikkoudet, ja katsoo, että alueet ovat innovaatiovetureita, joiden on edistettävä ja uudistettava alueiden taloutta kestävällä tavalla;
- F. katsoo, että alueiden olisi laadittava älykkään erikoistumisen strategia itseään kriittisesti arvioiden ja tiiviissä yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan ja sidosryhmien, eli tutkimuskeskusten, yliopistojen ja korkeakoulujen, sekä yritysten kanssa³;
- G. toteaa, että strategian tavoitteena on mahdollisimman suuri synergia kaikkien tutkimuksen, kehittämisen ja innovoinnin alan välineiden ja investointien välillä ja erityisesti Horisontti 2020 -puiteohjelman ja rakennerahastojen välisten synergiavaikutusten vahvistaminen, jotta voidaan kuroa umpeen alueiden välinen innovaatiokuilu;
- H. katsoo, että alueiden olisi myös laadittava investointisuunnitelmia, joissa hyödynnetään kaikkea saatavilla olevaa alueellista, kansallista ja EU:n tason rahoitusta ja joissa kerrotaan, millä tavoin yksityisiä investointeja olisi edistettävä ja miten niitä olisi hyödynnettävä unionin ensisijaisten tutkimus-, kehitys- ja innovointitavoitteiden täytäntöönpanossa tulevina vuosina;
- I. katsoo, että yhteenvedot tällaisista strategioista tai ainakin niiden täytäntöönpanosuunnitelmat olisi sisällytettävä kumppanuussopimuksiin ja toimintaohjelmiin;
- J. toteaa, että komissio voi keskeyttää EAKR:n maksut tutkimuksen, kehityksen ja innovoinnin temaattisen tavoitteen rahoittamiseksi, jos nämä ennakkoehdot eivät täyty;

¹ 2 artikla, menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0482.

² Liite V, taulukko 1, ennakkoehdot, menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0482.

³ Ks. älykkään erikoistumisen strategian määritelmä, menettely 2011/0276(COD), joka perustuu komission ehdotukseen COM(2011)0615, 2 artiklan 2 kohdan 2 b (uusi) alakohta, hyväksytyt tekstit P7_TA-PROV(2013)0482.

- K. katsoo, että aluepolitiikan monitasoisen luonteen vuoksi alueille olisi suotava joustavuutta, jonka puitteissa ne voisivat määritellä tavat, joilla ne täyttävät ennakkoehdot;
- L. katsoo, että alueiden olisi paitsi lisättävä sisäistä yhteenkuuluvuuttaan myös vahvistettava keskinäistä yhteistyötään parantaakseen kilpailukykyään maailmanlaajuisesti;

Yleiset huomiot

1. toteaa, että älykkään erikoistumisen strategiassa on kyse dynaamisesta ja pitkäkestoisesta prosessista, johon osallistuvat toimijat oppivat jatkuvasti uutta, ja katsoo, että tämän prosessin olisi jatkuttava myös tulevan ohjelmakauden ajan ja sen jälkeen;
2. katsoo, että sen lisäksi, että tämä ennakkoehto on täytettävä, tällaisen strategian kehittäminen voi tarjota alueille merkittäviä keskipitkän ja pitkän aikavälin etuja niiden tutkimuksen, kehittämisen ja innovoinnin tehostamisessa, sillä siihen liittyy koordinoitun lähestymistavan omaksuminen ja innovointipotentiaalin tiivis tarkastelu;
3. vetoaa kuhunkin alueeseen, jotta ne näkisivät lakisääteisten velvollisuuksien lisäksi myös ne mahdollisuudet, joita strategia niille tarjoaa; kehottaa tämän vuoksi kaikkia alueita ja jäsenvaltioita viemään voimakkaasti eteenpäin älykkään erikoistumisen strategiansa laatimista, mikäli näin ei ole jo tapahtunut, ja huolehtimaan, ettei asiaankuuluvien toimintaohjelmien saama EU:n rahoitus viivästy tällaisen strategian puuttumisen vuoksi;
4. toteaa, että alueilla tarvitaan tietoa, ja korostaa näin ollen aluepolitiikan pääosaston, tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen pääosaston, muiden asiasta vastaavien pääosastojen sekä Sevillan S3-foorumin¹ tarjoaman neuvonnan ja tuen merkitystä, ja kehottaa niitä lisäämään tukeaan entisestään; vetoaa kaikkiin alueisiin, jotta ne käyttäisivät foorumia nykyistä enemmän; kehottaa kehittämään laaja-alaisia paikallisia kampanjoita älykkään erikoistumisen strategioita koskevan tiedon levittämiseksi, jotta sidosryhmät ja kansalaisyhteiskunta voisivat osallistua;
5. kehottaa komissiota tukemaan alueita suunnitellun, tarkoituksenmukaisia indikaattoreita käyttävän seurantajärjestelmän luomisessa tehokkaalla tavalla ja erityisesti antamaan tässä yhteydessä tietoja EU:n laajuisten ja kansainvälisten vertailujen perustaksi;

”Oikeat” painopisteet

6. tähdentää, että alueiden kehitystasossa on huomattavia eroja ja että niiden vahvuudet ja heikkoudet eroavat toisistaan suuresti; vetoaa tämän vuoksi alueisiin, jotta ne valitsisivat omat toimintatapansa keskittyen vahvistamaan omia alueellisia ominaispiirteitään, potentiaaliaan ja kilpailuetujaan, eivätkä vain kopioisi muiden alueiden menestyksekkäitä strategioita;
7. korostaa, vaikka että alueet voivat pyrkiä olemaan edelläkävijöitä uusien teknologioiden keksimisessä avatakseen uusia markkinoita, ne voivat toisaalta myös hyödyntää – ja siten monipuolistaa – jo olemassa olevaa tietämystä ja taitoja toisiinsa liittäviin toimiin

¹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/home>

(”related diversity”), jos tiedonsiirto toimii näin parhaiten;

8. korostaa, että alueiden talouden vahvistamiseksi alueet eivät saisi keskittyä ainoastaan yksittäisiin kilpailuetuihin, vaan että on myös tärkeää luoda arvoketju, joka kytkee toisiinsa kaikki kehitys- ja tuotantovaiheet perustutkimuksesta sovellussuuntautuneen tutkimuksen ja teknologian siirron kautta käyttökelpoisiin tuotteisiin ja uusien yritysten perustamiseen;
9. kannustaa alueita investoimaan toimi- ja teknologia-alojen rajat ylittäviin toimiin, jotka voivat vaikuttaa koko alueen talouteen, jotta mahdollisimman suuri joukko yrityksiä mahdollisimman laajalti voisi myötävaikuttaa lisääntyvään kasvuun ja työpaikkojen luomiseen ja hyötyä niistä; kehottaa tässä yhteydessä alueita hyödyntämään kaikenlaisien pk-yritysten – joilla tarkoitetaan mikroyrityksiä ja pk-yrityksiä¹ – potentiaalia ja edistämään sitä, koska ne toimivat alueellisina innovaatiomooottoreina ja ovat siten olennaisen tärkeitä kunkin alueen talouden kannalta;
10. on sitä mieltä, että alueiden on omia painopisteitään valitessaan kiinnitettävä huomiota paitsi innovointijärjestelmiensä vahvistamiseen kilpailukyvyyn ja lisäarvon lisäämiseksi myös ryhdyttävä toimiin, joilla puututaan rakenteellisiin ja yhteiskunnallisiin haasteisiin, kuten työttömyyteen, köyhyyteen, energiavarmuuteen ja demografiseen muutokseen;
11. kehottaa alueita ottamaan strategioidensa perustaksi mahdollisimman laajan innovaatiokäsitteen sen sijaan, että keskittyttäisiin ainoastaan teknologiasuuntautuneeseen innovointiin; toivoo, että huomioon otetaan huipputeknologian innovaatioiden lisäksi ”matalan teknologian” innovaatiot ja jopa muut kuin teknologiset innovaatiot, kuten prosessien optimointi ja organisaation muutokset; viittaa tässä yhteydessä erityisesti sosiaaliseen ja ympäristöön liittyvään innovointiin; korostaa, että innovaatiostrategioiden tavoitteena olisi oltava ”käytännönläheisen” innovoinnin edistäminen;
12. on tietoinen siitä, että painopisteiden asettaminen on alueille arkaluonteinen menettely; katsoo tästä syystä, että valvontajärjestelmän käyttöönotto tarjoaisi alueille tilaisuuden pohtia uudelleen strategioitaan; katsoo, että jo mielekkäiden tulorientoituneiden indikaattorien alustava valitseminen ja mukana olevien toimijoiden korkealaatuinen osallistuminen ovat tärkeitä tekijöitä älykkään erikoistumisen strategian onnistumisen kannalta ja vähentävät virheriskiä painopisteitä valittaessa;

Toimijoiden tiiviimpi osallistuminen alueiden sisällä

13. uskoo, että hallinnon ja alueen sidosryhmien yhteistyön laatu vaikuttaa ratkaisevasti älykästä erikoistumista koskevien tutkimus- ja innovaatiostrategioiden onnistumiseen ja vähentää huomattavasti vaaraa, että painopisteiden asettamisessa tehdään virheitä;
14. korostaa tässä yhteydessä yritysten ja erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kuulemisen merkitystä, sillä innovaatiovisioiden onnistumiseksi yrityksillä on oltava edellytykset niiden toteuttamiseen;

¹ Komission suositus, annettu 6 päivänä toukokuuta 2003, mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä (2003/361/EY).

15. korostaa tarvetta pohtia uudelleen ja tarvittaessa laajentaa kaikkia kuulemisia ja kohderyhmiä, jotta vältetään tulevien innovaatiomoottoareiden huomaamatta jääminen; pitää tässä yhteydessä erityisen tärkeänä tulevien yrittäjien mukaan ottamista;
16. tähdentää, että yhteisen vision kehittämiseksi on omistajuuteen ja tietoisuuden lisäämiseen liittyvistä syistä erittäin tärkeää, että paikalliset ja alueelliset politiikan laatijat, yliopistot, tutkimus- ja innovointikeskukset ja yritykset sekä kansalaisyhteiskunta ja yhteiskunnalliset toimijat otetaan mahdollisimman tiiviisti mukaan;
17. korostaa, että "tietokolmion" tiiviillä sisäisellä yhteistyöllä on tiedon siirrossa suuri merkitys esimerkiksi Eurooppalaisen tutkimus- ja innovaatiokeskuksen tai alueellisten innovaatioryhmittymien ja -keskusten yhteydessä; korostaa tässä yhteydessä ihmisiin investoimisen merkitystä;
18. kehottaa julkisia ja yksityisiä toimijoita hyödyntämään mahdollisuuksia rahoittaa näitä toimia Euroopan aluekehitysrahastosta kaudella 2014–2020 myös siten, että tuetaan alueellisten innovaatiohautomoiden perustamista ja kehitetään yliopistojen ja muiden tutkimuslaitosten sekä korkeakoulujen, innovatiivisten ja luovien yrittäjien ja yritysten sekä liike-elämän tukipalvelujen tarjoajien ja sijoittajien välisiä yhteyksiä ja synergioita, kuten esimerkiksi luovien ja kulttuurialojen tapauksessa tehdään;
19. katsoo, että tätä prosessia varten on otettava käyttöön asianmukaiset rakenteet ja tehokas hallinto ja että hallintoviranomaisten ja ministeriöiden on luotava yhteistyökulttuuri, joka kattaa vuorovaikutuksen niin viranomaisten ja ministeriöiden välillä kuin yritysten ja muiden toimijoiden suuntaan; kehottaa alueellisia ja kansallisia päätöksentekijöitä ja viranomaisia nykyaikaistamaan sisäiset menettelynsä uuden ”yrittäjien keksimisprosessin” tarpeiden mukaisiksi ja erityisesti käynnistämään intensiivisemmän pitkän aikavälin vuoropuhelun asiaankuuluvien toimijoiden kanssa; kannustaa pk-yrityksiä erityisesti niillä alueilla, joilla pk-yritysten osuus on suuri, tekemään yhteistyötä soveltuvilla foorumeilla, jotta vahvistetaan niiden asemaa älykkään erikoistumisen prosessissa; suosittelee, että tarpeen vaatiessa toimintaedellytysten parantamiseen käytettävissä olevia varoja olisi käytettävä hallinnon ja sidosryhmien voimaannuttamiseen;
20. katsoo, että kaikille alueellisille viranomaisille ja kyseisille toimijoille olisi tarvittaessa tarjottava korkeatasoista koulutusta ja seminaareja, joissa keskitytään älykkään erikoistumisen strategioiden valmisteluun ja täytäntöönpanoon liittyviin asioihin;

Tavoitteena tukiohjelmien synergiavaikutukset

21. panee tyytyväisenä merkille, että komissio ja unionin lainsäätäjät ovat saaneet aikaan hyviä tuloksia pyrkiessään parantamaan edellytyksiä Euroopan rakenne- ja investointirahastojen (ERI-rahastojen) ja muiden unionin ohjelmien, erityisesti COSME-ohjelman ja Horisontti 2020 -puiteohjelman, välisille synergiavaikutuksille esimerkiksi yhdenmukaistetuilla kiinteämääräisillä summilla ja yhdistetyllä tuella¹;

¹ 55 artiklan 8 kohta ja 57 artikla, menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA-PROV(2013)0482, 17 a artikla, menettely 2011/0401 (COD), joka

22. kehottaa alueita käyttämään täysimääräisesti hyväkseen kaikkia tuki-, yhteistyö- ja investointimahdollisuuksia sekä alku- ja loppuvaiheen toimia (upstream and downstream actions)¹ ESIF:n ja Horisontti 2020 -ohjelman synergioiden edistämiseksi ja siten kuromaan umpeen alueiden välisen innovaatiokuilun;
23. kehottaa niitä alueita, joilla on kiinnikurottavaa tutkimusinfrastruktuurin ja -kapasiteetin rakentamisessa, edistämään yhteistyötä huipputason tutkimuslaitosten kanssa ("teaming / twinning for excellence"), jotta ne voivat tulevaisuudessa itse rakentaa sellaisia huippuosaamisen keskuksia, jotka hyödyttävät koko alueen taloutta;
24. kehottaa alueita strategian mukaisesti harkitsemaan perusteellisesti kysymystä siitä, millä tavoin yksityiselle sektorille saadaan houkutelua investointeja, sillä siellä on vielä selvästi investointipotentiaalia tutkimuksen, kehityksen ja innovoinnin alalla;
25. kehottaa kaikkia alueellisia ja kansallisia toimijoita, jotka vastaavat älykästä erikoistumista koskevien tutkimus- ja innovaatiostrategioiden, Euroopan tutkimusinfrastruktuurien strategiafoorumien (ESFRI) tiekartan, ERI-rahastojen ja Horisontti 2020 -puiteohjelman suunnittelusta ja täytäntöönpanosta, tekemään tiiviimpää yhteistyötä suunnittelussa ja koordinoinnissa ja kehittämään tarvittaessa asianmukaiset rakenteet², jotka sitovat yhteen valtion toteuttamien toimien eri tasot; kehottaa jäsenvaltioita vaihtamaan kyseisiä rakenteita koskevia parhaita käytäntöjä;
26. kehottaa aluepolitiikan pääosastoa ja tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen pääosastoa jatkamaan ponnistelujaan ohjelmien yhteensopivuuden varmistamiseksi, jotta voidaan saada aikaan synergioita; korostaa, että kansallisille ja alueellisille viranomaisille olisi annettava yhteistä tukea, jotta niitä voidaan auttaa suunnittelemaan omat strategiansa ja panemaan ne täytäntöön; odottaa, että aluepolitiikan pääosasto ja tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen pääosasto tehostavat tältä osin yhteistyötään erityisesti laatimalla ohjeita asianomaisille toimijoille;
27. pitää myönteisinä kaikkia pyrkimyksiä laajentaa neuvontaa; on sitä mieltä, että olisi hyödyllistä, jos myös Horisontti 2020 -puiteohjelman mahdolliset tuensaajat sekä vastaavat neuvontapisteet kytkettäisiin tarkoituksenmukaisella tavalla tähän vaihtoon;

Alueiden tiivis yhteistyö: ulkoinen ulottuvuus

28. kehottaa alueita paitsi parantamaan sisäisiä yhteyksiään koulutus- ja tutkimuslaitosten, yritysten ja hallinnon välillä, myös rakentamaan yhteistyötä muiden alueiden kanssa oman arvoketjunsaa täydentämiseksi;
29. korostaa, että nämä mahdollisuudet paranevat, jos alueilla sijaitsevat osaamis- ja innovaatioyhteisöjen kumppanit sekä komission ehdotuksen COM(2011)0615, 2011/0276(COD), C7-0335/2011 liitteessä IV kuvailtujen, älykkääseen erikoistumiseen

perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0809, hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0499, 31 artikla, menettely 2011/0399 (COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0810, hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0500.

¹ Liite I, kohta 4.3.2., menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA-PROV(2013)0482.

² Liite I, kohta 4.1.2. b, menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA-PROV(2013)0482.

tähtäävien strategioiden suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuvat viranomaiset ja organisaatiot tekevät tiivistä yhteistyötä, johon kuuluu kumppanuus sellaisten alueiden kanssa, joilla toimii ja voisi toimia yhteistoimintakeskuksia, kuten alueellisia innovaatio- ja toteutusyhteisöjä;

30. pitää erittäin tärkeänä, että alueellisilla erikoistumisstrategioilla autetaan luomaan uusia eurooppalaisia huippuosaamisen verkostoja ja samalla autetaan lisäämään Euroopan unionin kilpailukykyä ja parannetaan sen kansainvälistä profiilia;
31. katsoo, että alueiden yhteistyön yhteydessä tapahtuvasta osaamisen ja teknologian siirrosta voivat hyötyä suuresti sekä alueet, joiden taloudelliset voimavarat paranevat, että unioni; ottaa tässä yhteydessä esille erittäin onnistuneet yhteistyöhankkeet, joista voidaan mainita esimerkiksi ”tietämyksen alueet” -hanke;
32. toteaa, että monet alueet kavahtavat vielä niitä monitahoisia kustannuksia, joita analyysistä ja muutoksista aiheutuu; kannustaa alueita hyödyntämään lainsäätäjän tarjoamaa vaihtoehtoa, jonka mukaan jopa 15 prosenttia ohjelman varoista voidaan investoida ohjelma-alueen ulkopuolella¹;
33. korostaa, että raja-alueet joutuvat usein kohtaamaan samankaltaisia haasteita niitä yhdistävien alueellisten erityispiirteiden vuoksi; kehottaa komissiota, jäsenvaltioita sekä paikallisia ja alueellisia viranomaisia laatimaan rajat ylittäviä älykkään erikoistumisen strategioita ja luomaan rajat ylittäviä verkostoja hyödyntämällä EU:n alueiden välistä yhteistyörahoitusta;
34. suhtautuu myönteisesti vaihtoehtoihin, joita yhteisessä strategisessa kehyksessä esitetään alueelliselle yhteistyölle²; panee tyytyväisenä merkille myös kaikenlaisen alueiden ja niiden toimijoiden pienimuotoisen kansainvälistymisen;
35. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle ja jäsenvaltioille.

¹ 60 artiklan 2 kohta, menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA-PROV(2013)0482.

² Liite I, kohta 7.2., menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA-PROV(2013)0482.

PERUSTELUT

I. Mietinnön poliittinen tausta

Talouden ollessa taantumassa ja määrärahojen vähissä – ja maailmanlaajuisen kilpailun kiristyessä jatkuvasti – on ratkaisevan tärkeää, että Euroopan unioni parantaa innovaatiokykyään kestäväällä tavalla.

Menneisyys on osoittanut, että ilman monipuolista kokonaisstrategiaa EU:n investoinnit eivät yleensä ole johtaneet toivottuihin tuloksiin. Näin on käynyt myös tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan alalla. Tukea on annettu liian laajalti, poliittiset päätökset ovat olleet liian kaukana konkreettisesta tilanteesta paikan päällä eivätkä toimijat ja hallintotasot ole olleet tarpeeksi verkottuneita. Mittavien tukien antaminen monille, usein toisiinsa liittymättömille aloille ”kastelukannuperiaatteella” ei enää ole mahdollista, kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden ja EU:n kireä budjetti- ja taloustilanne. Tuettavat kohteet on näin ollen valittava tulevaisuudessa erityisen huolellisesti. Kaikkien toimijoiden menestyksekkäs yhteistyö kaikilla tasoilla on ratkaisevan tärkeää.

Sen varmistamiseksi, että rakennerahastoja käytetään tulevaisuudessa tehokkaammin, lainsäätäjät on vahvistanut 11 aihekohtaista tavoitetta (”aihekohtainen keskittäminen”) ja erilaisia ennakkoehtoja. Jotta aihekohtainen tavoite nro 1 saa tulevaisuudessa Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) tukea, alueiden on kohdennettava tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan investointinsa niin sanottujen ”älykkään erikoistumisen strategioiden” (S3-strategioiden) pohjalta. Ohjelmakaudella 2014–2020 tällaisen strategian kehittäminen on ehdoton ennakkoodellytys EAKR:n tukien saamiselle tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan.

II. Älykästä erikoistumista koskevien tutkimus- ja innovaatiostrategioiden (RIS3-strategioiden) oikeudellinen kehys

Jos kansallinen tai alueellinen tutkimus- ja innovointistrategia puuttuu kokonaan tai jos toimenpideohjelmien hyväksymisen hetkellä ei ole käytettävissä toimintasuunnitelmaa, jossa varmistetaan, että strategiaa toteutetaan vuoteen 2016 saakka, EAKR:n rahoja ei makseta aihekohtaiselle tavoitteelle tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan¹.

Lisäksi on noudatettava seuraavia edellytyksiä:

- Perustana on oltava niin sanottu SWOT-analyysi, jotta resurssit voidaan keskittää rajalliseen määrään tutkimuksen ja innovoinnin painopistekohteita.
- Se sisältää toimia, joilla edistetään yksityisiä investointeja tutkimus- ja kehittämistoimintaan.
- Se sisältää valvontajärjestelmän².

¹ Liite V, taulukko 1, ennakkoehdot, menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0482.

² Liite V, taulukko 1, ennakkoehdot, menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0482.

- Jäsenvaltiot luovat kehyksen, jossa määritellään tutkimukseen ja innovointiin käytettävissä olevat määrärahat ja monivuotinen suunnitelma yhdessä ensisijaisten EU-hankkeiden kanssa (Euroopan tutkimusinfrastruktuurien strategiafoorumi, ESFRI).

Tällä hetkellä alueet ovat ratkaisevassa vaiheessa soveltamassa tukiehtoja vuosille 2014-2020. Jäsenvaltiot ja alueet ovat jo useiden kuukausien ajan neuvotelleet komission kanssa kumppanuusohjelmien sekä toimenpideohjelmien sisällöstä. Jo nyt toimijat ovat alkaneet kohdata mahdollisuuksien lisäksi haasteita tässä uudessa haastavassa prosessissa. Mietinnössä tehdään alustava yhteenveto ja esitetään eri toimijoille kehotuksia, jotka koskevat toteuttamista tulevalla ohjelmakaudella 2014–2020 ja sen jälkeen.

III. Esittelijän näkemys strategian keskeisistä näkökohdista

a) ”Oikeiden” painopisteiden valinta ja innovaation laaja määritelmä

Älykäs erikoistuminen merkitsee sitä, että alue asettaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan painopisteet ottaen huomioon omat vahvuutensa ja suhteelliset etunsa. Tämän varmistamiseksi myös kaikkia nykyisiä painopisteitä on tarkasteltava kriittisesti.

Painopisteiden asettamisessa on kuitenkin vaaransa. Voi käydä niinkin, että rahat asetetaan ”väärälle hevoselle”, eli esimerkiksi markkinat saattavat kehittyä ennusteiden vastaisesti tai suurin osa talouden toimijoista alueella ”menettää pelin”. Näin ei saa tapahtua.

Alueet ovat kaikki keskenään erilaisia. Tästä huolimatta älykkään erikoistumisen strategia tarjoaa kaikille alueille mahdollisuuksia. Jotkut alueet ovat ”innovaatiovetureita” esimerkiksi avainteknologioiden alalla. Monille muille alueille taas saattaisi sopia parhaiten ns. ”related diversity”, millä tarkoitetaan sitä, että ne keskittyvät teknologiaan, tuotteisiin ja palveluihin, jotka liittyvät jollakin tavalla alueella jo oleviin menestyviin teknologioihin ja osaamisaloihin, sillä näin tieto leviää parhaiten. Kehitetään siis alueellista tietämys- ja osaamispotentiaalia, keskitytään aloihin, joilla on taloudellista lisäarvoa ja avataan näin uusia markkinoita.

Ihannetapauksessa ponnisteluja olisi siis keskitettävä toimi- ja teknologia-alojen rajat ylittäviin toimiin, jotka vaikuttavat koko (alueen) talouteen, pienet ja keskisuuret yritykset mukaan luettuina (”cross-cutting links”). Tässä yhteydessä alueiden olisi pidettävä mielessä yhteiskunnallisten haasteiden ratkaiseminen. Näistä haasteista voidaan mainita terveenä ikääntyminen, väestörakenteen muutos, siirtyminen kohti uusiutuvia energiamuotoja ja uudelleenteollistaminen.

Edellä esitetyistä syistä on itsestään selvää, että strategian olisi perustuttava laajaan innovaatiokäsitteeseen. Alueet eivät saa juuttua ainoastaan tekniseen innovaatioon, vaan niiden olisi otettava huomioon myös piilossa oleva innovaatio, matalan teknologian innovaatio ja muu kuin tekninen innovaatio.

b) Kaikkien sidosryhmien tiivis verkottuminen

Esittelijä on sitä mieltä, että tutkimuksen ja koulutuksen alan toimijoiden sekä yritysten keskinäisen ja hallinnon kanssa tehtävän yhteistyön laatu on nostettava kokonaan uudelle tasolle, ja se on onnistuneen strategian keskeinen osatekijä.

Ratkaisevassa asemassa tässä on yritysten, nimenomaan pienten ja keskisuurten yritysten, kanssa tehtävä yhteistyö, jotta voidaan selvittää, vastaavatko alueen yritysten valmiudet painopisteitä. Painopisteet, esimerkiksi tiettyjen teknologioiden painottaminen, ovat alueelle vääriä, jos yritykset eivät pysty vastaamaan niihin. Lisäksi yritysten potentiaalın tunteminen on tärkeää myös ajatellen myöhempää osallistumista Horisontti 2020 -puiteohjelmaan.

Esittelijä pitää tärkeänä myös sitä, että tarkastellaan uudelleen vakiintuneita kuulemiskäytäntöjä, jotta innovaatiokentän uusi kehitys ei jäisi näkemättä. Tämä edellyttää virkamiehiltä uutta asennetta niin keskinäisessä kuin sidosryhmien kanssa tehtävässä yhteistyössä.

c) Erityishuomio kaikkien tukimahdollisuuksien välisiin mahdollisiin synergiavaikutuksiin kaikilla poliittisilla tasoilla

Strategiassa on huolehdittava siitä, että erilaiset alueelliset, kansalliset ja unionin tason käsitteet ja välineet tuottavat synergiavaikutuksia ja lisäkannustimia paikallisilta, alueellisilta tai ulkomaisilta sijoittajilta saataville yksityisen sektorin investoinneille. Tämän vuoksi strategian on sisällettävä myös toimia, joilla edistetään yksityisen pääoman saamista, eli joiden avulla voidaan löytää ulkomaisia yksityissijoittajia. Tässä kohtaa monissa S3-strategioissa on vielä paljon parantamisen varaa.

Tulevaisuudessa yhteisen puiteasetuksen on tarkoitus helpottaa EU:n rakenne- ja investointirahastojen (ERI) käyttöä¹. Tämän lisäksi Horisontti 2020 -puiteohjelman on tarkoitus helpottaa erityisesti ERI:n yhteiskäyttöä, jotta voitaisiin helpottaa varsinkin sellaisten alueiden osallistumista Horisontti 2020 -puiteohjelmaan, joilta puuttuu vielä paljon tutkimusinfrastruktuuria, ja näin kuroa umpeen hyvin ja ei niin hyvin selviytyvien alueiden välistä innovaatiokuilua ("widening participation" / "stairways to excellence")².

Yhteisessä strategiakehyksessä ja Horisontti 2020 -asetuksessa on vahvistettu tätä varten ns. alkuvaiheen ja loppuvaiheen toimia³. Näin ollen rakennerahastojen määrärahoilla on tarkoitus parantaa mahdollisuuksia osallistua Horisontti 2020 -puiteohjelmaan, jonka tulokset puolestaan on tarkoitus muuttaa tuottaviksi rakennerahastojen varoilla. Esittelijä haluaa mainita lisäksi yhteistyön huipputasoin tutkimuslaitosten kanssa ("teaming / twinning for excellence"). Tämä vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta tutkimusinfrastruktuurin kehittämiseksi monissa Itä-Euroopan jäsenvaltioissa. Näin voidaan perustaa huippuosaamisen keskuksia, joiden odotetaan vaikuttavan erityisen myönteisesti koko alueen talouteen.

¹ Liite I, kohta 3.2.a, menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0482.

² Liite I, kohta 4.1.a, menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0482.

³ Liite I, kohta 4.3.2., menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0482.

Rakennerahastojen ja Horisontti 2020 -puiteohjelman lähestymistavat eroavat toisistaan täysin, ja niiden koordinointi on yleisesti ottaen vaikeaa. Jotta näiden väliset synergiavaikutukset olisivat ylipäättään teknisesti mahdollisia, rahoitusta koskevissa säännöksissä on vahvistettu, että hanke voi tietysti edellytyksin saada tukea useista rahastoista¹. Pääosastojen on tässä yhteydessä vielä sovittava yhteen joitakin asioita, esimerkiksi kustannusten määrittely.

Alueet puolestaan kaipaavat neuvontaa. Komission ohjeet tästä aiheesta julkaistaan kuitenkin vasta syksyllä 2013. Pääosastojen yhteistyö tässä asiassa ei ilmeisesti sujunut kitkattomasti. Tässä on tapahduttava parannusta, erityisesti mitä tulee kaavailtuun neuvontapisteeseen².

Lisäksi on kehitettävä täysin uudenlaista horisontaalista ja vertikaalista yhteistyötä niiden toimijoiden välillä, jotka vastaavat toimintaohjelmien laatimisesta ja Horisontti 2020 -puiteohjelman toteuttamisesta jäsenvaltioissa ja alueilla. Ei riitä, että tuen painopisteet sovitaan keskenään. On huolehdittava myös siitä, että tieto kulkee hyvin alueiden, kansallisten yhteyspisteiden ja Horisontti 2020:n potentiaalisten edunsaajien välillä, jos todella halutaan saada aikaan synergiavaikutuksia. Jo olemassa olevia neuvontapisteitä, esimerkiksi Yritys-Eurooppa-verkoston, on laajennettava vastaavasti.

d) Yhteistyö muiden alueiden kanssa

Sen lisäksi, että innovaatiopolitiikan yhteydessä yhteistyötä on parannettava yliopistojen, korkeakoulujen, yritysten ja poliitikkojen välillä, strategian mukaan myös alueiden olisi suuntauduttava ulospäin. Näin ne voivat hyötyä muiden alueiden tietämyksestä ja samalla vahvistaa unionia maailmanlaajuisessa kilpailussa.

Tästä on jo olemassa joitakin erittäin onnistuneita esimerkkejä, kun ”tietämyksen alueilla” on kehitetty avainteknologioita. Yksi näistä alueista on ”Silicon Europe”.

Nämä onnistuneet esimerkit koskevat kuitenkin vain pientä osaa alueista.

Yhteisessä strategiakehyksessä on vahvistettu joitakin alueellisen yhteistyön mahdollisuuksia, jotka perustuvat osittain tutkimuksen ja kehittämisen 7. puiteohjelmasta saatuihin kokemuksiin. Näistä voidaan mainita esimerkiksi yhteistyö innovatiivisten tutkimusklusterien välillä ja eri alueiden tutkimuslaitosten välinen vaihto³. Myös makroalueiden yhteydessä tehtävä yhteistyö voisi tulla kysymykseen. Teknisesti on mahdollista, että hankkeeseen myönnetään rahoitusta kahdesta toimintaohjelmasta ja että osa varoista voidaan käyttää ohjelma-alueen ulkopuolella⁴.

¹ 55 artiklan 8 kohta ja 57 artikla, menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0482.

² Liite I, kohta 4.3.4., menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0482.

³ Liite I, kohta 7.2.1., menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0482.

⁴ 55 artiklan 8 kohta, menettely 2011/0276(COD), joka perustuu asetusehdotukseen COM(2011)0615, hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0482.

Se, miten tämä onnistuu käytännössä, jää vielä nähtäväksi. Prosessi on joka tapauksessa varmasti pitkä. Monet alueet kavahtavat kuitenkin vielä sitä suurta työmäärää, joka analyysistä ja hyväksymisestä aiheutuu. Joillekin alueille voi tämän vuoksi olla tarkoituksenmukaista lisätä pienimuotoista kansainvälisyyttä, ja niille olisi tarjottava neuvontaa yksittäisten yritysten välisessä yhteistyössä, saman mallin mukaan kuin Yritys-Eurooppa-verkostossa.

Komission ehdotuksesta voisi joka tapauksessa olla apua mahdollisten yhteistyökumppanien välityksessä, mutta komissio ei kuitenkaan saisi ohjailla alueita niiden painopisteitä ja yhteistyötä koskevissa valinnoissa.

e) Tarkkaan harkitut tiedot ja indikaattorit vaikutusten arvioinnille, seurannalle ja analyysille.

Alueellisten strategioiden olisi perustuttava tositteisiin, ja niihin olisi sisällyttävä tarkkaan harkitut järjestelmät seurantaan ja analysointia varten. Myös tässä parantamisen varaa on vielä paljon ja tuen tarve on suuri.

VALIOKUNNAN LOPULLISEN ÄÄNESTYKSEN TULOS

Hyväksytty (pvä)	28.11.2013
Lopullisen äänestyksen tulos	+: 31 -: 0 0: 0
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Luís Paulo Alves, Victor Boștinaru, Nikos Chrysogelos, Rosa Estaràs Ferragut, Brice Hortefeux, Danuta Maria Hübner, Vincenzo Iovine, Seán Kelly, Mojca Kleva Kekuš, Jacek Olgierd Kurski, Petru Constantin Luhan, Iosif Matula, Erminia Mazzoni, Miroslav Mikolášik, Jens Nilsson, Jan Olbrycht, Younous Omarjee, Markus Pieper, Tomasz Piotr Poręba, Monika Smolková, Georgios Stavrakakis, Nuno Teixeira, Lambert van Nistelrooij, Oldřich Vlasák, Hermann Winkler, Joachim Zeller
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Karin Kadenbach, James Nicholson, Elisabeth Schroedter
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (187 art. 2 kohta)	Jill Evans, Carmen Romero López